

zien kan. Van de twee engelen is alleen de rechter intact, terwijl de vier heiligen er zoo deerniswaardig aan toe zijn, dat zij door de meest oordeelkundige en omzichtige restauratie niet meer te redden zouden zijn.

De Madonna is hier bij uitstek zachtzinnig en liefelijk, zonder eenige school-conventie in de trekken, peinzend, en met een innige uitdrukking in de aanzienende moederlijke oogen. De val van den sluier langs het ovaal van 't gelaat is uitnemend waargenomen. Het Kind is werkelijk een kind, veel natuurlijker van houding dan b.v. de „Bambino” op het processie-vaandel van 1498 (afb. 13).

Plaatselijke overlevering wil, dat dit de vrouw van den schilder zou zijn met hun eenig zoontje, en inderdaad is de mogelijkheid van een portret niet uitgesloten. Het bovenschrift in het Latijn: „gezegend zijt Gij onder de vrouwen,” zou in dat geval voor den kunstenaar een dubbele beteekenis hebben gehad. Zijn eigen trekken zou hij aan het gelaat van St. Severus hebben gegeven; maar als dit juist is, zou men ook in het blond gelokte hoofd van dezen zelfden heilige op den „Gonfalone” — waar hij geheel rechts staat (zie de afb.) — het portret van den meester moeten zien. De gelaats-trekken komen namelijk overeen.

De weinig oudere in het oratorium zijn enkel ernstiger, de groote oogen kijken zwaarmoediger voor zich heen, starend als in zorgelijke gedachten verzonken. Juist deze oogen en de vochtig gekrulde lippen zijn door de overschildering gespaard.

Wat nog de Madonna aangaat, door haar zachte expressie van toegewijd moederschap is zij een der meest kenmerkende gestalten der Umbrische schilderkunst te noemen. In dit gelaat is de eigenaard der school als het ware besloten, het karakter van het land zelfs en de ziel van zijn bevolking. Nog zijn daar de stemmen zacht en wel-luidend, is er het bewegen rustig, het leven gelijkmoedig, gelijk aan de bezonnen stap der blanke ossen, die er de akkers ploegen. Er is een droomerigheid zonder weekheid,

men ontmoet er welwillendheid zonder onderworpenheid.

Zoo treffend zegt dit een Franschman in zijn meesterlijk boek over dit schoone land: „.... Car la volupté, à tout prendre, est absente d'Ombrie. La douceur de la nature et de la vie s'y relève d'énergie; ces vallées sont charmantes, mais les montagnes les encadrent de leur force. Ce peuple fut amène, sensible, mais la guerre le trempa d'héroïsme.... L'âme, dans ce pays, a toujours maintenu ses droits sur le corps et les sens; et en soi, elle a toujours sauvegardé, même contre les déliquescences du mysticisme, la dignité, la tenue” *).

Een fragment van een ander (vernield) fresco afkomstig uit de kerk van Sant' Agostino, dat men, zoo goed het nog ging, getracht heeft te redden door het af te nemen, wordt in San Francesco bewaard. Het was weder een „Madonna” en ook een heilige is te onderscheiden. In beteren toestand verkeert een fresco in het kerkje van Vecciano, een gehucht buiten Montefalco op den weg naar Spoleto. Onze Lieve Vrouw is hier zittende voorgesteld met het Kind in zegenende houding op haar rechter knie. Rechts en links ziet men een engel, half staande, half zwevende, waarvan de eene een luit, de andere een kleine harp bespeelt. De achtergrond wordt hier gevormd door een marmervand, waarboven twee boomkruinen uitsteken. In de figuren van Moeder en Kind valt groote overeenkomst met den „gonfalone” van 1498 op te merken, maar het fresco schijnt eer vroeger dan later te zijn ontstaan. Een andere „Madonna tussen twee musiceerende engelen,” eveneens in fresco, afkomstig uit een „maestà” op den weg naar Cammiano, werd in San Francesco ondergebracht. Op het werk is het jaartal 1510 met eenigen goeden wil te ontcijferen.

Niet met zekerheid wordt aan Melanzio toegeschreven een „Madonna di Buon

*) René Schneider, *L'Ombrie*, 3e éd. (Paris 1907) p. 110.